

Kasteel Enghuizen

Beschiëting door de Geallieerden van kasteel “Enghuizen” op 25 maart 1945

Door Karl Lusink

Op 25 maart 1945 werd [kasteel “Enghuizen”](#) beschoten door jachtbommenwerpers van de 2e Engelse Tactische Luchtmacht (2nd Tactical Air Force). Was deze beschieting gericht op het kasteel, of op een ander doel? Een reconstructie van deze dramatische 25ste maart 1945.

De Rijnoversteek

In de nacht van 23 op 24 maart 1945 staken de Geallieerde troepen tussen Wesel en Rees de Rijn over. Een geweldige troepenmacht kwam in beweging voor het laatste grote offensief van de 2e Wereldoorlog: De Bevrijding van de rest van Nederland en de verovering van Noordwest Duitsland tot aan de Elbe. Deze opdracht werd gegeven aan Generaal Crecar's Canadese 1e leger en General Dempsey's Britse 2e leger. De Achterhoek, Overijssel, en de 3 Noordelijke provincies zouden worden ingenomen door het Canadese 2e Legerkorps onder Generaal Simonds.

De uitzondering vormde het gebied ten Oosten van de lijn Varsseveld-Ruurlo-Borculo-Neede-Hengelo-Ootmarsum, die gold als operatiegebied van het Britse 30e Korps onder Luitenant-Generaal Horrocks. Deze geweldige troepenmacht werd vanuit de lucht ondersteunt door de 2e Engelse Tactische

Luchtmacht (2nd TAF). Doelen voor deze enorme luchtmacht waren o.a. verkeersknooppunten, spoorwegen, bruggen, schepen, troepenconcentraties, militaire voertuigen, geschutsopstellingen, munitieopslagplaatsen en communicatie centra. Op 25 maart 1945 vlogen er maar liefst 1486 jachtbommenwerpers en jachtvliegtuigen (van de [2nd TAF](#)) boven het frontgebied!

Het kasteel

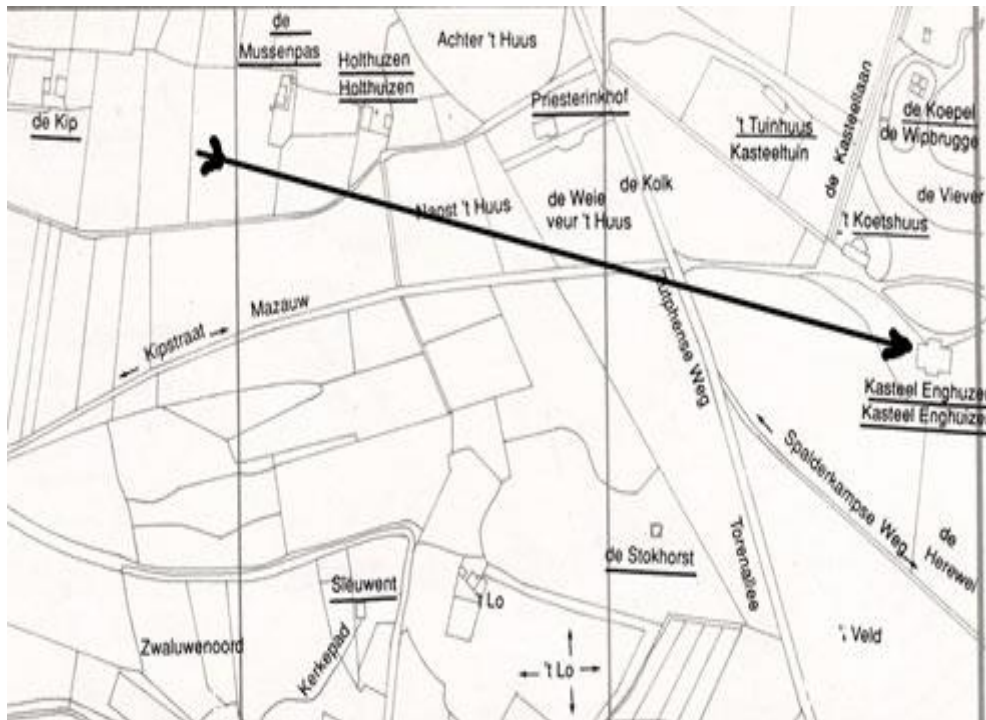
Op 29 januari 1943 nam het Haags Weeshuis met 130 personen haar intrek in het kasteel. Het weeshuis moest op last van de Duitsers gedwongen evacueren vanuit Scheveningen vanwege de aanleg van de “Atlantikwall”, een verdedigingslinie langs de gehele kuststrook van West Europa tegen een dreigende Geallieerde invasie. Op 12 februari vorderden Duitse troepen het kasteel en namen er hun intrek. In de 3e week van maart vertrokken de Duitsers naar het front aan de Rijn en in de nacht van 23 op 24 maart 1945 vestigde het Wilhelmina ziekenhuis uit Doetinchem zich in “Enghuizen”. Na de bombardementen op de stad op 21 en 23 maart besloot men het ziekenhuis te evacueren naar Hummelo! Weg van de chaos in Doetinchem!

Op een prachtige lentedag

25 maart 1945 begon als een prachtige lentedag in Hummelo hetgeen ook werd beschreven door mevrouw Westerbeek van Eerten in haar dagboek: “’t is prachtig weer. We zitten met open deur aan de ontbijttafel.” En ook Jantje Jansen die als vrijwillige keukenhulp werkte in het Wilhelmina Ziekenhuis gaf dat aan: “Ik zat daar op palmzondag ‘s morgens met een stel anderen buiten onder de boom aardappels te schillen. Het was prachtig weer”.

Het is tegen half 10 in de morgen als men Engelse jachtbommenwerpers waarneemt boven Hummelo. Mevrouw Westerbeek van Eerten telt 8 toestellen en Derk Willem Berenschot rechercheur 1ste Klasse der Staatsrecherche en behorende tot de Marechaussee groep Laag Keppel geeft in zijn opgemaakte proces-verbaal het volgende weer:

“ Op heden den vijftiengste maart 1945, des voormiddags omstreeks 09.45 uur bevond ik mij te Hummelo, en zag dat op gemeld tijdstip een aantal jachtbommenwerpers in duikvlucht het kasteel “Enghuizen” gelegen te Hummelo, met raketbommen en mitrailleursvuur beschoten”. Naast talloze gewonden vallen er ook 3 doden die morgen. 3 kinderen tussen de 13 en 16 jaar komen 8 dagen voor de bevrijding om het leven!

Aanvalsroute van de vliegtuigen over de Kipstraat richting Kasteel Enghuizen

2 jonge evacués komen om tijdens het bombardement

In 1990 vertelt Gerda van Essen-Berendsen (in 1945 wonende op boerderij “Holthuizen”) het volgende indrukwekkende verhaal: “ ’t Was een prachtige voorjaarszondagmorgen. Het boerderijleven werd op z’n zondags afgedaan. De noodzakelijke bezigheden waren verricht en ik maakte me klaar om met een nichtje van mij naar de kerk te gaan. Twee evacués, een jongen en een meisje die op de “Mussenpas” verbleven (bij een oom van Gerda), zouden met ons meegaan. Even later kwamen ze al en gingen we op weg.

We liepen over de Kipstraat en waren net ter hoogte van de boerderij “Priesterinkhof”, waar in die tijd een hele heg omheen stond toen ik plotseling een hels kabaal van vliegtuigen hoorde en schreeuwde ‘liggen !!’ Ik dook onder de heg en hoorde haast gelijktijdig bommen ontploffen. Toen het lawaai voorbij was, stond ik op en riep de anderen.

Mijn nichtje schreeuwde dat haar been zo’n pijn deed en dat ze niet op kon staan. Toen ik bij haar kwam zag ik erg veel bloed op haar been. De twee evacués zeiden helemaal niets. Ze waren beiden dood! Ik ben toen naar huis gehold om hulp te halen. Van de boerderij af kwamen ze mij al tegemoet. Uiteindelijk kreeg mijn nichtje haar verzorging en de beide evacueetjes werden naar de boerderij gebracht waar zich hartveroverende taferelen afspeelden”.

De 13 jarige Abraham Eeltink uit Rheden is direct dood, zijn zus van 16 raakt dodelijk gewond en sterft om 4 uur in de middag in Doesburg in het ziekenhuis aan haar opgelopen verwondingen. Ze worden op 28 maart op het kerkhof in Hummelo begraven. Hier rusten ze nu nog.

Het graf in Hummelo van de 16 jarige Elisabeth en 13 jarige Abraham Eeltink uit Rheden

Ook rondom het kasteel exploderen raketten en slaan de projectielen uit de boordkanonnen van de vliegtuigen in. De meisjes (die aardappels zaten te schillen) zochten dekking in het bos rondom het kasteel. Eén van de meisjes wordt in een eenmanggat vlak bij het kasteel doodgeschoten. Mevr.H. Kok-Wenting vertelt:

“Mijn moeder (Jantje Jansen) vluchtte het bos in en voelde plotseling dat zij een natte voet had en niet meer lopen kon. Toen zij naar beneden keek bleek dat zij getroffen was door een granaatscherf in haar onderbeen. De scherf is dwars door haar scheen- en kuitbeen gegaan. Ze is 's middags met een hospitaalwagentje naar het ziekenhuis in Doesburg gebracht en daar geopereerd.

Een paar dagen later werd zij samen met anderen, waarvan mij de namen niet bekend zijn, met een Rode Kruiswagen (paard en wagen) bestuurd door Frits Wensink van Doesburg geëvacueerd naar de Christelijk school in Hoog Keppel, omdat het in Doesburg op dat moment te gevaarlijk was vanwege beschietinggevaar in verband met de ophanden zijnde bevrijding van Doesburg”.

Het meisje dat om het leven kwam was de 15 jarige Johanna Albertha Maandag uit Arnhem. Zij werd op 28 maart begraven op het kerkhof in Hummelo en op 8 september 1945 herbegraven op de begraafplaats “Moscowa” in Arnhem.

Hier ligt zij nu in een gezamenlijk graf met haar ouders.

In paniek worden alle patiënten met bed en al in het bos neergezet en de gewonden worden verzorgd door het volop aanwezige medische personeel!

Daarna zijn veel patiënten in de omgeving ondergebracht. De gewonden gingen naar het ziekenhuis in Doesburg en later naar de Christelijke school in Hoog-Keppel (ZOAR).

Na de bevrijding van Doetinchem op 2 april 1945 keerde het ziekenhuis met de patiënten weer terug in Doetinchem. Eind april draaide het ziekenhuis weer normaal.

Het graf van Johanna Alberta Maandag

Het Doelwit

Was het een gerichte aanval op het kasteel? Om daar achter te komen heb ik het 17 pagina's tellende Operations Record Book (dagboek) van de 2nd TAF van 25 maart 1945 doorgenomen met daarin 1486 vliegbewegingen! Maar nergens wordt het kasteel genoemd en ook kwamen coördinaten van bepaalde doelen niet overeen met "Enghuizen". Toch geen gerichte aanval?

Over de Zutphen-Emmerikseweg reden op het tijdstip van de aanval Duitse militaire vrachtwagens vanaf Zutphen richting Doetinchem. Waren zij het doelwit en was het kasteel een "overshoot"? Op het kasteel waren immers Rode Kruis tekens aangebracht. Wel worden er in het dagboek beschietingen gemeld op Duitse troepen en voertuigen in de buurt.

Vreemd blijft het dat de beschietingen al voor de Kipstraat begonnen, ver van het kasteel verwijderd. Ook is het mogelijk dat een combinatie van voertuigen op de weg en bedrijvigheid rond het kasteel de aanval heeft “uitgelokt”.

De jachtbommenwerpers vlogen immers over het frontgebied om Duitse troepen aan te vallen en uit te schakelen.

Het kasteel werd eigenlijk nauwelijks beschadigt en op 3 april nam de 23ste Canadian Field Ambulance (veldhospitaal) er haar intrek.

En zo eiste de luchtoorlog weer haar tol in Hummelo, niet ver van de plaats waar in 1943 een heel gezin omkwam (“Stokhorst”) vonden op deze zwarte paaszondag in 1945, drie kinderen de dood!

Bronnen:

Operations Record Book (ORB) 2nd TAF 25 maart 1945, in AIR 27/1718 via Jaap Woortman, Neunen.

Proces Verbaal Marechaussee Gewest Arnhem, Post Laag-Keppel. 25 maart 1945.

Overlijdensakte 211(Rheden) – Abraham Eeltink. Gelders Archief

Overlijdensakte 539 (Rheden)– Elisabeth Eeltink. Gelders Archief

Overlijdensakte 411(Arnhem) – Johanna Albertha Maandag. Gelders Archief
Begraafplaats Moscowa, Arnhem.

Verslag Jantje Jansen opgeschreven door haar dochter Mw. H.Kok-Wenting, via Carla Harenberg.

Dagboek Mw. Westerbeek van Eerten.

Grafboek Hervormde Gemeente Hummelo (via Mw. v Zadelhoff)

Literatuur:

Even gaan onze gedachten terug – verhalen uit WO II, Hummelo en Keppel. 1990

Boerderij en veldnamen uit Hummelo en Keppel. 1997

Van roeping tot beroep – ontwikkeling van de Doetinchemse ziekenhuizen 1898-1990.

Over leven in de 2e Wereldoorlog – in Angerlo, Doesburg, Hummelo en Keppel. 1995

Verklarende woordenlijst:

Overshoot: afgegooide of afgevuurde projectielen die verder dan het doel terecht komen.

Jachtbommenwerper: jachtvliegtuig uitgerust voor aanval op gronddoelen.